

KORONAVİRÜS SALGINI DÖNEMİNDE CANLI DERSLER: VELİ GÖRÜŞLERİYLE İLGİLİ BİR İNCELEME

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Güler KARAMAN¹, Süleyman Sadi SEFEROĞLU²

¹ Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, guleronay@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9028-964X.

² Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, sadi@hacettepe.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5010-484X.

Geliş Tarihi: 10.02.2021 **Kabul Tarihi:** 08.07.2021 **DOI:** 10.37669/milliegitim.877869

Öz: Bu çalışmada, Covid-19 salgını sürecinde okulların kapanmasıyla başlayan uzaktan eğitimin canlı derslerle yürütülmesinde ilkökul velilerinin yaşadığı sorunları ortaya koymak için betimsel bir araştırma yapılması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda, 2019-2020 eğitim-öğretim yılındaki 313 ilkökul velisine çevrimiçi ortamda anket uygulanmıştır. Araştırma sonucunda velilerin çocuklarının canlı derse katıldıkları bilişim teknolojisi araçlarının donanımsal özelliklerinin ve internet bağlantısının iyi olduğu ancak buna rağmen canlı ders saatinde EBA'ya bağlantı sorunları yaşadıklarından dolayı EBA canlı ders uygulamasının alt yapısının yetersiz olduğu sonucuna varılmıştır. Veliler canlı ders sürecinde çocukların öğretim süreçlerine; öğretim ortamının hazırlanması, öğrenci motivasyonunu artırma, ödev yapımı ve kontrolünü sağlama, yapılan ödevlerle ilgili öğretmene dönüt verme olarak katkı sağlamaktadırlar. Velilerin %36,1'inin canlı dersler sırasında teknik anlamda sorun yaşadıkları; teknik sorun olarak da en fazla bağlantı sorunu/altyapı eksikliği sorunu yaşadıkları sonucuna varılmıştır. Velilerin %29,1'inin yönetsel kaynaklı sorun yaşadığı; yönetsel kaynaklı sorun olarak en fazla ders saati ve sayısının az olması, canlı ders veren öğretmenin süreç için hazır olmayışı ve isteksizliği ile canlı ders esnasında yaşanan iletişim eksikliğini dile getirmişlerdir. Velilerin 30,7'sinin canlı dersin en fazla sosyal etkileşim yanını sevdiğileri; %35,8'inin planlama ve uygulama sorunlarını ise sevmedikleri belirlenmiştir. Bu bilgiler ışığında; velilere EBA canlı ders için sağlanan ücretsiz internetin diğer uzaktan eğitim platformlarını da kapsayacak şekilde genişletilmesi, canlı ders sürecinin sadece okul değil veli tarafından da dikkatlice yürütülmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: canlı ders, uzaktan eğitim, çevrimiçi öğrenme.

LIVE LESSONS DURING THE CORONAVIRUS OUT- BREAK: A REVIEW OF PARENTS' VIEWS

Abstract:

In this study, it is aimed to conduct a descriptive research to reveal the problems experienced by primary school parents in the conduct of distance education with live lessons, which started with the closure of schools during the Covid-19 epidemic. In this direction, an online questionnaire was applied to 313 primary school parents in the 2019-2020 academic year. As a result of the research, it was concluded that the hardware features and internet connection of the information technology tools in which the children of the parents attend the live lesson are good, however, the infrastructure of the EBA live lesson application is insufficient because they have problems connecting to the EBA during the live lesson. Parents contribute to the teaching processes of their children during live lesson by preparing the teaching environment, increasing student motivation, making and controlling homework, and giving feedback to the teacher about the homework. It was concluded that the parents had technical problems during live lessons, and as technical problems, they experienced connection problems/ lack of infrastructure problems the most. 29.1% of the parents expressed that they had administrative problems, and as administrative problems, they stated the low numbers of lessons and lesson hours, the unpreparedness and unwillingness of the teacher who gives live lessons, and the lack of communication during a live lesson the most. It was determined that 30.7% of the parents liked the social interaction aspect of live lessons the most while 35.8% of them did not like the planning and implementation problems. In the light of this information, it is recommended that the free internet provided to parents for EBA live lessons be expanded to include other distance education platforms, and that the live lesson process should be carried out carefully not only by the school but also by the parents.

Keywords: Live lesson, distance education, online learning

1. Giriş

İlk kez Aralık 2019'da Çin'in Hubei eyaleti Wuhan kentinde ortaya çıkıp tüm dünyayı etkisi altına alan ve Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından 30 Ocak 2020 tarihinde uluslararası kamu sağlığı acil durumu, 11 Mart 2020 tarihinde ise pandemi (evrensel salgın hastalık) olarak ilan edilen COVID-19, hayatımızın her alanını olumsuz etkilediği gibi eğitim alanını da derinden etkilemiştir. Bulaşıcılığı yüksek olan COVID-19 pandemisi, dünya genelinde bir panik ve tedirginlik oluşturmuş, siyasi otorite-

teler COVID-19 enfeksiyonunun hızını yavaşlatmak için ilk olarak uçuş yasakları ve sosyal mesafe önlemleri ve bazı ülkelerde sokağa çıkma yasağı önlemlerini almıştır (OECD, 2020). Pandemi dünyanın her yerinde milyonlarca öğrenci, öğretmen ve velinin hayatını derinden etkilemiştir (Hopegood; 2020; OECD, 2020; UNESCO, 2020). Birçok ülke “evde kalın” çağrısı ile birlikte pandeminin yayılmasını kontrol altına almak için eğitim kurumlarını geçici süre kapatıp, bunun yerine öğrencilerin uzaktan eğitim almalarını sağlamışlardır. 4 Mart 2020 tarihi itibarıyla, üç farklı kıtadan 22 ülkeyi kapsayan bu kapanmalar dünya genelinde 290,5 milyon öğrenciyi yani dünya öğrenci nüfusunun % 90’ından fazlasını etkilemiştir (UNESCO, 2020). Birleşmiş Milletler’e göre ise, şu anda dünya çapında 770 milyondan fazla öğrenci ilk ve ortaöğretim düzeyinde okul ile üniversitelerin kapanmasından etkilenmiştir (Zhong, 2020). UNESCO, ülkelerdeki okul kapanmalarının etkisini azaltma ve uzaktan öğrenme yoluyla herkes için eğitimin sürekliliğini sağlama çabalarına destek vermektedir.

Dünyada çeşitli ülkelerin yanı sıra ülkemizde de 11 Mart 2020 tarihi itibarı ile görülmeye başlanan COVID-19 salgını nedeniyle eğitim kurumlarının geçici olarak kapatılmasına karar verilmiş, Milli Eğitim Bakanlığı 23 Mart 2020’de etkin bir uzaktan eğitim sistemi olan Eğitim Bilişim Ağı’nın altyapısını daha da güçlendirmiş Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) işbirliği ile ulusal düzeyde televizyon ve dijital eğitim platformu olarak öğrencilere eğitim ve öğretim hizmeti sunmaya çalışmıştır (Dilekçi & Limon, 2020). Ayrıca üniversite öğrencileri ve eğitimcileri adına Yüksek Öğretim Kurumu Başkanlığı (YÖK) örgün eğitime ara verilmesi ve tüm eğitimlerin çevrimiçi platformlar üzerinden yapılması kararı almıştır. Hızla gerçekleşen pandemi sebebiyle üniversite, lise, ortaokul, ilkokul ve hatta okulöncesi öğrencileri ve eğitimcileri EBA Canlı Ders, Zoom, Cisco Webex, Bigbluebutton, Google Meet, Hangout ve Skype gibi çevrimiçi video konferans uygulamaları ile canlı ders yapmaya başlamışlardır. Ekran veya sunum paylaşılabilen, tüm katılımcıların görüntülü (video) ve sesli iletişim kurabildikleri bu uygulamalar bu duruma hazırlıksız yakalanan eğitimcilerin bir anda ilgi odağı olmuştur.

Uzaktan eğitim, farklı ortamlarda bulunan öğrenci ve öğretmenlerin, öğrenme ve öğretme faaliyetlerini, iletişim teknolojileri ve posta hizmetleri ile gerçekleştirdikleri bir eğitim sistemi modelini ifade eder (İşman, 1998). Uzaktan eğitimin gelişiminde üç farklı kuşak bulunmaktadır (Jones, 2005). İlk iki kuşakta etkileşim oldukça sınırlıdır veya öğrenci-öğrenci ve öğrenci-öğretmen etkileşimi neredeyse yok gibidir. İnteraktif eğitim olarak da bilinen üçüncü kuşak ise bilgisayar yoluyla iletişim ses ve video konferansların kullanıldığı, iletişim ve öğrenmenin sosyal bir süreç olarak kabul edildiği kuşaktır (Tuncer & Taşpınar, 2008). Uzaktan eğitim uygulamaları günümüzde genellikle çevrimiçi öğrenme olarak yürütülmektedir. Aynı çalışmada araştırmacılar; uzaktan eğitimde karşılaşılan sorunları “öğrenci özelliklerinden kaynaklanan, kurumsal, mali ve öğretmen niteliğinden kaynaklanan sorunlar” olarak dört başlık altında değerlendirmişlerdir.

Pandeminin hızla yayılması, önlem olarak okulların kapanması, bu olağan üstü duruma hazırlıksız yakalanan eğitimcilerin uzaktan eğitime zorunlu geçiş yapmalarını en çok öğretmen, öğrenci ve ailelerinin yeni duruma hızlı bir uyum sağlamalarını gerektirmiştir. Bu süreçte ortaya çıkan aksaklıklar, eğitim sistemi içinde var olan farklılıkların yanı sıra doğal yaşam ortamlarını da etkilemektedir. UNESCO'ya göre uzaktan eğitim sürecinde yaşanan onüç sorundan birisi uzaktan eğitim ve evde eğitim için hazırlıksız yakalanan veliler olduğu anlaşılmaktadır (UNESCO, 2020). Bu süreçte, velilerden genellikle evde çocukların öğrenmesini kolaylaştırmaları istenir. Ancak veliler bu görevi yerine getirme sürecinde çeşitli zorluklar yaşayabilirler. Bu doğrultuda velilerin yaşadıkları sorunların incelenmesinin uzaktan eğitim ve evde eğitim sürecini iyileştirme çalışmaları açısından önemli katkılar getireceği söylenebilir.

Bu bağlamda Covid-19 pandemisi boyunca gerçekleştirilen uzaktan eğitim sürecinde ilkokul öğrencileri velilerinin canlı ders ile ilgili yaşadıkları sorunlar bu araştırmanın problem durumunu oluşturmaktadır.

1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Covid-19 pandemi süreci olağanüstü haller için küresel olarak eğitim sistemlerinin buna hazırlıklı olmadığını göstermiştir (UNESCO, 2020c). Hazırlıksız yakalanan eğitimciler, öğrenciler ve veliler bu olağan üstü duruma hızlıca uyum sağlamak zorunda kalmıştır. İlkokuldan lisansüstü düzeye kadar her yaş grubundan öğrenciler özel ya da devlet okulu farketmeksizin canlı derslerle eğitim görmeye başlamıştır. İlkokul öğrencilerinin daha önce hiç karşılaşmadıkları, yabancı oldukları bu eğitim yöntemine uyum sağlamalarında en büyük yardımcıları ise velileridir. Ancak araştırma sonuçlarından hareketle velilerin dijital becerilerinin genellikle yeterli düzeyde olmadığı söylenebilir (Çepni vd.,2014; Dinçer, 2012). Bu nedenle bu çalışmada ilkokul öğrenci velilerinin canlı ders sürecinde yaşadıkları sorunlar ele alınmıştır. Ayrıca pandemi nedeniyle hızlıca uyum sağlamaya çalışılarak geçilen yaygın çevrimiçi öğrenme deneyiminden çıkarılacak olan sonuçların, küresel anlamda çevrimiçi öğrenmenin geliştirilmesine hizmet edeceği düşünülmektedir. Palloff & Pratt (2007) bir uzaktan eğitim programının oluşturulmasına yönelik iyi bir planlama ve öngörü sürecinin önemini vurgulamaktadır. Bir programın oluşturulması sürecinde iyi bir planlama ve öngörü sürecinin sağlanabilmesi için yaşanabilecek olası sorunların bilinerek bu doğrultuda gerekli önlemlerin alınması önem arz etmektedir. Bu çalışma bu açıdan uzaktan eğitim hizmeti sunmaya niyetli kurumlara planlama süreci için bir kaynak olabilecektir. Öte yandan, veliler bu süreçte öğrenciyle birlikte derslere katılmalı, öğretmen rehberliği ile öğrenciyi süreç içerisinde takip etmeli (Aslanargun, 2007; Erdem & Şimşek, 2009), öğrenci için uygun bir öğrenme ortamı (MEB TTKB, 2008a) hazırlamalıdır. Kısaca canlı ders sürecinde velinin destek ve katılımı; eğitim programının uygulanabilmesinde olumlu yönde katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Velisinin desteği olmadan ilkokul öğrencileri için canlı ders süreci çok zor geçebilir. Öte yandan, velilerin canlı derslerle eğitime olan inancı canlı derslerin etkililiğini de artırabilir. Ülkemizde yapılan uzaktan eğitimle ilgili ça-

İşmalara bakıldığında öğrenci ve öğretmene odaklı pek çok çalışma yapılmışken (bkz. Bayburtlu, 2020; Keskin & Derya, 2020; Sirem & Baş, 2020), velilerin yaşadığı sorunları ortaya koyan herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Hâlbuki yukarıda da belirtildiği gibi veliler de sürecin önemli bir paydaşı olduğundan, onların yaşadığı sorunların ve süreçle ilgili görüşlerinin ortaya konması uygulanmakta olan uzaktan eğitim sürecinin etkili ve verimli bir şekilde yürütülmesi için oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Buradan hareketle, bu araştırmanın amacı, canlı ders ile ilgili ilkökul velilerinin yaşadığı sorunları ve süreçle ilgili değerlendirmelerini ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda çalışmada aşağıda belirlenen araştırma sorularına cevap aranmıştır:

- Velilerin canlı derslerle ilgili yaşadığı sorunlar nelerdir?
- Veliler çocukların öğretim süreçlerine nasıl katkı sağlamaktadırlar?
- Velilerin canlı derslerle ilgili değerlendirmeleri nelerdir?

2. Yöntem

Bu çalışma, betimsel bir tarama (survey) çalışmadır. Tarama yöntemi geçmişteki veya halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2000). Geniş gruplar üzerinde yürütülür ve gruptaki bireylerin bir olgu ve olayla ilgili görüşleri, tutumları alınarak, olgu ve olaylar betimlenmeye çalışılır (Karakaya, 2012). Bu çalışma, ilkökul velilerinin canlı derslerde yaşadığı sorunlarla ilgili varolan durumu ortaya koymaya yönelik olduğu için yöntemi tarama olarak belirlenmiştir.

2.1. Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini 2019-2020 eğitim- öğretim yılındaki ilkökul öğrencilerinin velileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemine göre anket formlarının çevrimiçi ortamda paylaşılması yoluyla belirlenen ve araştırmaya katılmak için gönüllü olan 313 veli oluşturmaktadır. Çevrimiçi ortamda Google Form aracılığıyla 313 veli tarafından doldurulan anketin tümü kullanılabilir durumda bulunduğundan toplam 313 anket analizlere dâhil edilmiştir. Çalışma grubunun demografik özellikleri aşağıdaki tablolarda yer almaktadır (Tablo1, Tablo 2, Tablo 3, Tablo 4, Tablo 5 ve Tablo 6).

Çalışma grubunun cinsiyet/ yaş dağılımları aşağıda yer alan Tablo 1'deki gibidir:

Tablo 1: Çalışma Grubunun Demografik Bilgilerinin Dağılımı – Cinsiyet /Yaş Dağılımı

Cinsiyet	Yaş Aralığı	f	%
Kadın	30 yaş ve altı	17	6.5
	31-35	62	23.7
	36-40	103	39.3
	41-45	52	19.8
	46 ve üstü	28	10.7
	Toplam	262	100
Erkek	30 yaş ve altı	0	0
	31-35	6	11.8
	36-40	19	37.2
	41-45	11	21.6
	46 ve üstü	15	29.4
	Toplam	51	100

Çalışma grubunun demografik özelliklerinin yer aldığı Tablo 1'e bakıldığında velilerin yarısından fazlasının (%86.7) kadın, büyük çoğunluğun 36-40 yaş aralığında (%83.8) olduğu görülmüştür.

Tablo 2'de çalışma grubunun eğitim durumu dağılımları görülmektedir:

Tablo 2: Çalışma Grubunun Demografik Bilgilerinin Dağılımı – Eğitim Durumu Dağılımı

Eğitim Durumu	f	%
İlköğretim	40	12.8
Lise	94	30
Önlisans	32	10.2
Lisans	112	35.8
Lisansüstü	35	11.2
Toplam	313	100

Velilerin Eğitim Durumlarının dağılımını gösteren Tablo 2'ye bakıldığında, katılımcı velilerin en fazla lisans mezunu olduğu görülmüştür (% 35.8).

Çalışma grubunun meslek dağılımları Tablo3'teki gibidir:

Tablo 3: Çalışma Grubunun Demografik Bilgilerinin Dağılımı – Meslek Dağılımı

Meslek	f	%
Öğretmen	70	22.4
Sağlık Personeli	26	8.3
Memur	21	6.7
Mühendis/Mimar	11	3.5
Emekli	8	2.6
Bankacı	3	1
Esnaf	16	5.1
Polis	2	0.6
Çalışmıyor	118	37.7
Diğer	38	12.1
Toplam	313	100

Tablo 3 'e bakıldığında, çalışma grubunda yer alan velilerin en fazla öğretmen (%22.4) olduğu ve %37.7'sinin çalışmadığı görülmüştür.

Çalışma grubunun hanedeki çocuk sayısı dağılımları Tablo 4'teki gibidir:

Tablo 4: Çalışma Grubunun Demografik Bilgilerinin Dağılımı – Hanedeki Çocuk Sayısı Dağılımı

Hanedeki Çocuk Sayısı	f	%
1	58	18.5
2	186	59.4
3	50	16
4 ve üstü	9	6.1
Toplam	313	100

Tablo 4'te yer alan verilere bakıldığında, velilerin çoğunun iki çocuk sahibi olduğu görülmektedir (%59.4).

Çalışma grubunun hanede canlı ders alan çocuk sayısı dağılımları Tablo 5'teki gibidir:

Tablo 5: Çalışma Grubunun Demografik Bilgilerinin Dağılımı – Hanede Canlı Ders Alan Çocuk Sayısı Dağılımı

Hanedeki Canlı Ders Alan Çocuk Sayısı	f	%
1	185	59.1
2	110	35.1
3	15	4.8
4 ve üstü	3	1.0
Toplam	313	100

Tablo 5’de yer alan verilere bakıldığında, canlı ders alan çocuk sayısının ise daha çok tek çocuk olduğu görülmektedir (%59.1).

Çalışma grubunun çocuğunun okuduğu okul türü dağılımları Tablo 6’daki gibidir:

Tablo 6: Çalışma Grubunun Demografik Bilgilerinin Dağılımı – Çocuğun Okuduğu Okul Türü Dağılımı

Çocuğun Okuduğu Okul Türü	f	%
Devlet okulu	205	65.5
Özel okul	108	34.5
Toplam	313	100.0

Tablo 6’da yer alan verilere bakıldığında, velilerin %65.5’inin çocuklarının devlet okulunda okuduğu görülmüştür.

2.2. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilmiş bir anket kullanılmıştır. Anket maddeleri oluşturulurken biçim ve içerik açısından alan-yazından yararlanılmıştır (Bilgiç & Tüzün, 2015; Çelen, Çelik & Seferoğlu, 2011; Durak, 2017; Tuncer & Taşpınar, 2008). Anket formunun hazırlanması sürecinde öncelikle oluşturulan madde havuzu dil ve anlatım açısından gözden geçirilmiştir. Anket formu daha sonra birkaç dil, ölçme ve değerlendirme ile BÖTE alan uzmanlarının görüşüne sunulmuştur. Uzmanlardan, anket maddelerinde kullanılan dilin anlaşılabilirliği ve ayrıca kapsam geçerliliğiyle ilgili geri bildirimler gelmiştir. Yapılan öneriler doğrultusunda bazı maddelerde yazım düzeltmeleri yapılmıştır. Ayrıca bazı maddeler çıkarılarak ve bazı yeni maddeler eklenerek anket düzenlenmiştir. Araştırmacılar tarafından iki veli ile anketin pilot uygulaması yapılmış ve anket soruları ile ilgili gerekli düzenlemeler yapılarak ankete son hali verilmiştir.

Hazırlanan anket üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, kişisel bilgileri belirlemeyi amaçlayan demografik sorular yer almaktadır. İkinci bölümde velilerin canlı ders uygulamaları ile ilgili düşüncelerinin alındığı beşli likert tipi (hiç katılmıyorum, kısmen katılmıyorum, orta düzeyde katılıyorum, kısmen katılıyorum, tamamen katılıyorum) sorular sorulmuştur. Son bölümde ise velilerin yaşadıkları sorunları belirlemeye yönelik açık uçlu sorular bulunmaktadır.

2.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Anket, kolay ve maddi imkânları fazla zorlamadan bilgileri doğrudan doğruya toplamaya da elverişli bir tekniktir. Araştırma verileri 2019-2020 Eğitim-Öğretim yılında toplanmıştır. Veri toplama amacıyla oluşturulan anketin bağlantısı çevrimiçi ortamda ilkokul velileriyle Google Form aracılığıyla paylaşılmış, belirli aralıklarla hatırlatmalar yapılmıştır. Veri toplama süreci 15 Ağustos 2020 tarihinde başlamış ve 30 Ağustos 2020 tarihinde sona ermiştir. Verilerin çözümlenmesinde araştırmanın amacına uygun olarak kapalı uçlu sorularda yüzde, frekans hesabı kullanılmıştır. Ayrıca açık uçlu soruların veri analizinde içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizi yoluyla verileri tanımlama ve verilerin içinde saklı gerçekleri ortaya çıkarmak amaçlanmaktadır (Gülbahar & Alper, 2009). İçerik analizinde, dokümanlardan elde edilen nitel araştırma verilerinin işlenmesi, verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması şeklinde dört aşama bulunmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2006). Bu çalışmada da, ilk aşamada anketin açık uçlu sorularından dikkatlice kodlamalar yapılmış ve temalar elde edilmiştir. Sonrasında veriler temalara göre kategorilere ayrılmış ve uygun olduğu durumlarda veriler sayısal hale getirilerek sunulmuştur. Son olarak, elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

3. Bulgular

Çalışmanın bulguları araştırma soruları temel alınacak şekilde sunulmuştur.

3.1. Velilerin Canlı Derslerle İlgili Yaşadığı Sorunlar

3.1.1. Velilerin Sahip Olduğu Teknik Bilgiler

Velilerin teknik kullanım bilgilerinin sorulduğu sorulara verdiği yanıtların dağılımı yüzde ve frekans olarak aşağıda Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7: İlkokul Velilerinin Sahip Olduğu Teknik Bilgi Düzeyleri

Velilerin Sahip Olduğu Teknik Bilgiler	Hiç Yok		Çok Kötü		Kötü		Biraz İyi		İyi		Çok İyi	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Çeşitli iletişim araçlarını kullanabilme durumu	14	4.5	3	0.9	19	6.1	55	17.6	104	33.2	118	37.7
Bilgisayarda temel işlemleri yapmak için gerekli becerilere sahiplik düzeyi	21	6.7	4	1.3	26	8.3	72	23	95	30.4	95	30.4
Canlı ders deneyim düzeyi	35	11.2	5	1.6	21	6.7	68	21.7	100	31.9	84	26.9

Tablo 7’de yer alan verilere göre velilerin %37.7’sinin çeşitli iletişim araçlarını kullanabilme durumunun çok iyi olduğu, %30.4’ünün bilgisayarda temel işlemleri yapmak için gerekli becerilere sahiplik düzeyinin çok iyi ve yine aynı madde için %30.4’ünün iyi olduğu ve %31.9’unun canlı ders deneyim düzeyinin iyi olduğu belirlenmiştir. Tablo 7’ye göre her on veliden altısının iyi ve çok iyi düzeyde teknik bilgiye sahip olduğu görülmektedir.

3.1.2. Velilerin Sahip Olduğu Teknik Altyapı

Velilerin sahip olduğu teknik altyapı bilgilerinin sorulduğu sorulara verdiği yanıtların dağılımı yüzde ve frekans olarak aşağıda Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8: İlkokul Velilerinin Sahip Olduğu Teknik Altyapı

Velilerin Sahip Olduğu Teknik Bilgiler	Hiç Yok		Çok Kötü		Kötü		Biraz İyi		İyi		Çok İyi	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Canlı derse bağlanmak için kullanılan İnternet bağlantısının durumu	11	3.5	8	2.6	31	9.9	73	23.3	104	33.2	86	27.5
Canlı dersler için kullanılan bilişim teknolojisi aracının (bilgisayar, telefon, vb.) durumu	12	3.8	4	1.3	31	9.9	60	19.2	97	31	109	34.8
Canlı dersler için kullanılan bilişim teknolojisi aracının kamera durumu	19	6.1	8	2.6	24	7.7	55	17.6	107	34.1	100	31.9
Canlı dersler için kullanılan bilişim teknolojisi aracının ses durumu	20	6.4	6	1.9	24	7.7	61	19.5	99	31.6	103	32.9

Tablo 8’de yer alan verilere göre velilerin %33.2’sinin canlı derse bağlanmak için kullanılan İnternet bağlantısının durumunun iyi olduğu, %34.8’inin canlı dersler için kullanılan bilişim teknolojisi aracının (bilgisayar, telefon, vb.) durumunun çok iyi olduğu, %34.1’inin canlı dersler için kullanılan bilişim teknolojisi aracının kamera durumunun iyi olduğu ve %32.9’unun canlı dersler için kullanılan bilişim teknolojisi aracının ses durumunun çok iyi olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılan velilerin yarıdan fazlasının canlı ders için kullanılan bilişim teknolojisi aleti ile ses ve kamera durumunun ve canlı derse bağlanmak için kullandıkları internet bağlantısının iyi ve çok iyi olduğunu belirttikleri gözlemlenmiştir. Sekiz veliden birinin canlı ders deneyiminin hiç olmaması dikkat çekici bir durumdur.

Çocuğun canlı derse katıldığı bilişim teknolojileri aracının ve internet bağlantı türünün sorulduğu sorulara velilerin verdiği yanıtların dağılımı yüzde ve frekans olarak aşağıda Tablo 9 ve Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 9: Çocuğunuzun Derse Katıldığı Bilişim Teknolojileri Aracı

Çocuğunuzun Derse Katıldığı Bilişim Teknolojileri Aracı	f	%
Bilgisayar	208	66.5
Telefon	195	62.3
Tablet	85	27.2

Tablo 9'a bakıldığında velilerin en çok çocuklarının canlı derse bilgisayar (%66.5) ile katıldığını söylediği görülmektedir. Daha sonra ise sırayla telefon (%62.3), tablet (27.2) kullanmışlardır.

Tablo 10: İnternet Bağlantı Türü

İnternet Bağlantı Türü	f	%
Sabit İnternet (Kotasız)	226	72.2
Mobil İnternet	44	14.1
Sabit İnternet (Kotalı)	43	13.7

Tablo 10'a bakıldığında velilerin en çok kotasız sabit internet (%72.2) bağlantısına sahip oldukları görülmektedir. Daha sonra ise sırayla mobil internet (%14.1), kotalı sabit internet (13.7) bağlantısı kullanmışlardır.

3.1.3. Öğrenci İle İlgili Bilgiler

Çocuğun canlı derse katıldığında onunla ilgilenen kişinin sorulduğu soruya velilerin verdiği yanıtların dağılımı yüzde ve frekans olarak aşağıda Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11: Canlı Derste Öğrenciyle İlgilenen Kişi

Öğrenciyle İlgilenen Kişi	f	%
Anne	184	59.4
Anne ve Baba	90	29.0
Baba	17	5.5
Kendisi	8	2.6
Dede, anneanne vb.	8	2.6
Abla, Ağabey vb.	4	1.7
Canlı derse katılmıyor	2	0.6

Canlı ders sürecinde öğrenci ile en çok annenin ilgilendiği görülmüştür (%59.4). Daha sonra sırasıyla anne ve baba (%29) ve babanın (%5.5) ilgilendiği; iki öğrencinin canlı ders sürecine katılmadığı, sekiz öğrencinin ise ders sürecini tek başına götürdüğü belirlenmiştir.

Çocuğun canlı dersleri günlük takip ettiği sürenin sorulduğu soruya velilerin verdiği yanıtların dağılımı yüzde ve frekans olarak aşağıda Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12: Çocuğun Canlı Dersleri Günlük Takip Süresi

Günlük Takip Süresi	f	%
1 saat ve daha az	116	37.1
2 saat	97	31
3 saat	68	21.7
4 saat ve daha fazla	32	10.2

Tablo 12’ye bakıldığında en çok canlı ders süresinin günlük 1 saat ve daha az olduğu (%37.1) görülmüştür.

Çocuğun canlı derslere bağlandığı mekânın sorulduğu soruya velilerin verdiği yanıtların dağılımı yüzde ve frekans olarak aşağıda Tablo 13’de verilmiştir.

Tablo 13: Çocuğun Çoğunlukla Canlı Derse Bağlandığı Yer

Canlı Derse Bağlanılan Yer	f	%
Odası	198	63.3
Ortak Kullanım Alanı (salon, oturma odası vb.)	115	36.7

Tablo 12 ve Tablo 13’e bakıldığında en çok canlı ders süresinin günlük 1 saat ve daha az olduğu (%37.1) ve çocukların yarıdan fazlasının odasından canlı derslere katıldığı (%63.3) görülmüştür.

Çocuğun canlı ders sürecinde verilen ödevlere ayırdığı sürenin sorulduğu soruya velilerin verdiği yanıtların dağılımı yüzde ve frekans olarak aşağıda Tablo 14’de verilmiştir.

Tablo 14: Canlı Ders Sürecinde Verilen Ödevlere Çocuğun Ayırdığı Vakit

Ödev Süresi	f	%
1 saat ve daha az	189	60.4
2 saat	89	28.4
3 saat	22	7
4 saat ve daha fazla	13	4.2

Tablo 14'e göre çocukların %60.4'ünün canlı ders sürecinde verilen ödevlere 1 saat ve daha az zaman ayırdıklarını söylemişlerdir.

Çocuğun canlı dersleri takip sıklığının sorulduğu soruya velilerin verdiği yanıtların dağılımı yüzde ve frekans olarak aşağıda Tablo 15'de verilmiştir.

Tablo 15: Çocuğun Canlı Dersleri Takip Sıklığı

Canlı Ders Takip Sıklığı	f	%
Her zaman	206	65.8
Sıklıkla	63	20.1
Ara sıra	26	8.3
Çok az	9	2.9
Hiçbir zaman	9	2.9

Tablo 14 ve Tablo 15'e göre çocukların %65.8'i dersleri her zaman takip etmişler ve canlı ders sürecinde verilen ödevlere 1 saat ve daha az zaman ayırdıklarını (%60.4) söylemişlerdir. Ayrıca katılımcı velilerin çocuklarından 18'inin canlı derslere hiç katılmadıkları ya da çok az katıldıkları görülmüştür (%5.8).

Çocuğun canlı derslere katılmama nedeninin sorulduğu soruya velilerin verdiği yanıtların dağılımı yüzde ve frekans olarak aşağıda Tablo 16'da verilmiştir.

Tablo 16: Çocuğın Canlı Derslere Katılmama Gerekçesi

Çocuğın Canlı Derslere Katılmama Gerekçeleri	Hiç Katılmıyorum		Kısmen Katılmıyorum		Orta Düzeyde Katılıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Çocuğım hiçbir canlı dersi kaçırmadı.	25	8	33	10.6	23	7.3	71	22.7	161	51.4
Çocuğumun ilgisini çekmiyor.	148	47.3	60	19.2	46	14.7	47	15	12	3.8
Çocuğım için yararlı değil.	204	65.2	31	9.9	35	11.2	33	10.5	10	3.2
Çocuğumun ihtiyacı yok.	251	80.2	34	10.8	14	4.5	8	2.6	6	1.9
Canlı derse bağlandığımız site verimli çalışmıyor.	127	40.6	72	23	37	11.8	54	17.3	23	7.3
Haftalık canlı ders programından habersiz olma	239	76.4	34	10.8	20	6.4	14	4.5	6	1.9
İnternet bağlantısının olmayışı.	215	68.7	44	14.1	22	7	17	5.4	15	4.8
İlgilenecek zamanım yok	238	76	33	10.6	21	6.7	11	3.5	10	3.2
Canlı dersle ilgili güvenlik kaygılarım var.	190	60.7	44	14.1	38	12.1	24	7.7	17	5.4

Tablo 16'ya bakıldığında velilerin yarıdan fazlasının çocuğının hiçbir canlı dersi kaçırmadığı belirlenmiştir. Katılımcı velilerin yarıdan fazlası canlı derslerin çocuğu için yararlı olduğunu (%65.2) ve çocuğının ihtiyacı olduğunu (%80.2) belirtmiştir. Ayrıca %47.3'ü canlı dersin çocuğın ilgisini çektiğini düşünmektedir. Çocuğın canlı derslere katılmama nedeninin en çok canlı derse bağlanan sitenin verimli çalışmaması (%24.6) olduğu görülmektedir.

Çocuğın canlı ders süreci ile ilgili bilgilerin sorulduğu soruya velilerin verdiği yanıtların dağılımı yüzde ve frekans olarak aşağıda Tablo 17'de verilmiştir.

Tablo 17: Canlı Ders Süreciyle İlgili Bilgiler

Canlı Ders Süreciyle İlgili Bilgiler	Hiç Katılmıyorum		Kısmen Katılmıyorum		Orta Düzeyde Katılıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Çocuğumun Pandemi sonrasında canlı dersle eğitime katılmasını isterim.	79	25.2	43	13.7	44	14.1	35	11.2	112	35.8
Canlı ders esnasında çocuğın yanında bulunulmalıdır.	91	29.1	56	17.8	39	12.5	57	18.2	70	22.4
Çocuğum canlı derse kolaylıkla uyum sağlamıştır.	21	6.7	41	13.1	31	9.9	65	20.8	155	49.5
Çocuğumun başarısı için canlı derse düzenli katılımı önemlidir.	18	5.8	31	9.9	26	8.3	47	15	191	61
Canlı ders sürecinde yüz yüze eğitim sürecindekinden daha fazla ödev verilmiştir.	152	48.7	53	16.9	28	8.9	32	10.2	48	15.3

Tablo 17'ye bakıldığında velilerin yarıya yakınının çocuğunun pandemi sonrasında canlı dersle eğitime katılmasını istediği belirlenmiştir. Katılımcı velilerin canlı ders sırasında çocuğın yanında bulunmasına velilerin (%46.9)'u tamamen ya da kısmen katılmazken çocuklarının canlı derse kolaylıkla uyum sağladığına % 70.3 kısmen ya da tamamen katıldıkları görülmüştür. Ayrıca velilerin %61'i canlı derslere düzenli katılımın çocuğın başarısı için önemli olduğuna kesinlikle katılmaktadır. Canlı ders sürecinde yüzyüze eğitim sürecinden daha çok ödev verildiğine ise velilerin yarıya yakını tamamen katılmamıştır (%48.7).

Canlı ders uygulamaları ile ilgili velilerin düşüncelerinin sorulduğu soruya velilerin verdiği yanıtların dağılımı yüzde ve frekans olarak aşağıda Tablo 18'de verilmiştir.

Tablo 18: Canlı Ders Uygulamaları İle İlgili Düşünceler

Canlı Ders Uygulamaları İle İlgili Düşünceler	Hiç Katılmıyorum		Kısmen Katılmıyorum		Orta Düzeyde Katılıyorum		Kısmen Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Çocuğum canlı dersi gerçek bir ders olarak görmüyor	115	36.7	40	12.8	50	16	78	24.9	30	9.6
Canlı ders sırasında görüntü donmaları yaşıyor	67	21.4	52	16.7	59	18.8	82	26.2	53	16.9
Canlı derste elektrik kesintileri, internet kopması ya da hız sorunu yaşıyor.	86	27.5	56	17.8	50	16	77	24.6	44	14.1
Canlı derste öğretmenin ve/veya diğer öğrencilerin sesi zaman zaman duyulmuyor veya videolar izlenemiyor	68	21.7	61	19.5	48	15.3	81	25.9	55	17.6
Canlı derslere katılım düşük düzeyde kalmaktadır	78	24.9	52	16.6	46	14.8	89	28.4	48	15.3
Çocuğumun canlı derslerde yüz yüze iletişim eksikliği hissetmektedir	60	19.2	39	12.5	47	15	79	25.2	88	28.1
Çocuğumun canlı derse katılması için çok çaba harcıyorum	99	31.6	51	16.3	35	11.2	53	16.9	75	24
Çocuğumun canlı ders ile diğer öğrencilerle iletişim kurabileceği bir grup içerisinde olmasından memnunum.	31	9.9	37	11.8	29	9.3	78	24.9	138	44.1
Canlı dersler öğrenciler arasında paylaşımı arttırmaktadır	59	18.8	47	15	37	11.8	71	22.8	99	31.6
Öğretmenlerin canlı ders sırasında sınıf yönetimine hâkimdirler	37	11.8	41	13.1	33	10.5	65	20.8	137	43.8
Öğretmenler teknolojiye hâkim durumdadırlar	30	9.6	37	11.8	40	12.8	79	25.2	127	40.6
Çocuğum canlı ders ortamındaki araçları kullanırken benden yardım istiyor.	111	35.4	49	15.7	48	15.3	70	22.4	35	11.2
Çocuğum canlı derse katılmak için benden yardım istiyor.	121	38.6	61	19.5	42	13.4	55	17.6	34	10.9

Koronavirüs Salgını Döneminde Canlı Dersler: Veli Görüşleriyle İlgili Bir İnceleme

Canlı ders ortamının güvenli olduğunu düşünüyorum.	32	10.2	55	17.6	44	14.1	78	24.9	104	33.2
Çocuğumun canlı derslere katılmasından memnunum.	24	7.7	28	8.9	30	9.6	60	19.2	171	54.6
Canlı ders ortamının kullanımının kolay olduğunu düşünüyorum.	23	7.3	35	11.2	45	14.4	101	32.3	109	34.8
Canlı dersin çocuğumun eğitim ihtiyaçlarını karşıladığını düşünüyorum.	65	20.8	52	16.6	68	21.7	83	26.5	45	14.4
Canlı ders sırasında öğrenci-öğretmen etkileşiminin olduğunu düşünüyorum.	41	13.1	40	12.8	61	19.5	79	25.2	92	29.4
Canlı ders sırasında öğrenci-öğrenci etkileşiminin olduğunu düşünüyorum.	42	13.4	56	17.9	58	18.5	90	28.8	67	21.4
Çocuğumun okulu canlı ders sürecini iyi planlamaktadır.	32	10.2	49	15.7	48	15.3	80	25.6	104	33.2
Çocuğumun canlı dersleri uzun sürüyor	151	48.2	58	18.5	49	15.7	33	10.6	22	7
Çocuğumun günlük katıldığı ders sayısı fazladır	189	60.4	53	16.9	27	8.7	28	8.9	16	5.1
Teknik sorun yaşadığımda nereden yardım alacağımı biliyorum.	66	21.1	62	19.8	39	12.5	54	17.3	92	29.3
Çocuğumun canlı derslerle teknoloji bağımlısı olacağından korkuyorum.	153	48.9	56	17.9	35	11.2	34	10.8	35	11.2
Çocuğum canlı dersteiken ona sessiz bir ortam sağlarım.	18	5.8	33	10.5	22	7	25	8	215	68.7

Tablo 18'e bakıldığında çocuğunun canlı ders ile diğer öğrencilerle iletişim kurabileceği bir grup içerisinde olmasından memnun olması sorusuna katılımcı velilerin %24.9'u katıldığını ve %44.1'i tamamen katıldığını belirtmiştir. Ayrıca velilerin %54.6'sı çocuğunun canlı derslere katılmasından kesinlikle memnun olduğunu belirtmiştir. Veliler canlı derslerin öğrenciler arasında paylaşımı arttırdığını düşünmektedir (%54.4). Katılımcı veliler canlı ders veren öğretmenlerin teknolojiye (%65.8) ve sınıf yönetimine (63.8) hâkim olduğunu belirtmişlerdir. Çocuklarının canlı derslere bağlanırken (%51.1) ya da canlı ders esnasında (%51.1) kendilerinden yardım istemedikleri belirlenmiştir. Canlı derslerin güvenli olduğu ile ilgili soruya velilerin %33.2 tamamen katılırken %10.2'si ise hiç katılmadığını belirtmiştir. Veliler çocuğunun günlük canlı derse saatinin (%66.7) ve ders sayısının (%77.3) yeterli olmadığını belirtmişlerdir.

3.2. Velilerin Çocuklarının Öğretim Süreçlerine Sağladıkları Katkıları

Katılımcı velilere sorulan çocuklarının öğretim süreçlerine nasıl katkı sağladıkları sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında öğretim ortamının hazırlanması, öğrenci motivasyonunu artırma, ödev yapımı ve kontrolünü sağlama, yapılan ödevlerle ilgili öğretmene dönüt verme ile ilgili olduğu görülmüştür. Aşağıda velilerin verdikleri cevaplardan bazıları yer almaktadır:

Veli 3: *“Ders materyalleri hazırladık. Saat ve takvim yapımı, belirli gün ve haftalarla ilgili etkinlik hazırlayıp videolarını çektik ve öğretmenine gönderdim. Resim yapıp sanal sergi hazırladık. Belirli gün ve haftalar için şiirler ezberledik...”*

Veli 29: *“Belirli günler ile ilgili yapılan hazırlıkları ve aktiviteleri fotoğraflayıp ve videoya çekip öğretmenine gönderdim. Canlı ders sürecine uzak olan kızım derslere katılmak istemediğinde onu motive ederek derse katılımını sağladım...”*

Veli 200: *“Çocuğumun eğitimine katkı sağlayabilmek için uygun bir eğitim ortamı hazırladım. Görev ve sorumluluklarını yerine getirmesine destek oldum. Öğretmeni ile sürekli iletişim halinde bulundum...”*

Veli 164: *“Ders öncesinde masasını ve gerekli donanımları hazırladım. Ders saatleri hakkında hatırlatmalarda bulundum. Öğretmenlerin verdiği ders ve ödevleri birlikte kontrol ettik. Whatsapp ve telefon görüşmeleri ile öğretmenleri ve sınıf arkadaşları ile sürekli iletişim halinde olduk. Kitap okuma konusunda sürekli teşvik etmeye çalıştım...”*

Veli 284: *“Öncelikle çevrimiçi eğitime uygun ortamı ve bir gün öncesinde okul tarafından gönderilen plana uygun materyalleri hazırladım. Eğitim anında sürekli yanında bulunarak ona gerek duyduğu anlarda yardımcı oldum.”*

Veli 118: *“Öncelikle teknik eksikliklerimizi giderdik; dizüstü, kulaklık. Daha sonra odasına internete bağlanabileceği bir bölüm ayarladık. Uzaktan eğitim sırasında ihtiyaç duyacağı materyallerin çıktısını aldık. Canlı ders sırasında yanında bulunup anlık yaşanan sorunlara ders koptmaları, ses sorunu gibi çözüm bulmaya çalıştım. Uzaktan eğitimle yeni tanıştığından dolayı süreç içerisinde sıkıldığı ve uzaklaştığı zamanlarda ısrarcı olmadık. Öğretmenin verdiği ödevleri yapmasında evdeki malzemeleri kullanarak yapmasında yardımcı oldum. Yaptığı ödevleri haftalık olarak fotoğraf ve videolar ile sınıf öğretmenini ile paylaştım.”*

3.3. Velilerin Canlı Derslerle İlgili Değerlendirmeleri

Canlı derslerle ilgili yaşanan sorunların sorulduğu soruya velilerin verdiği yanıtların dağılımı yüzde ve frekans olarak aşağıda Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19: Canlı Dersle İlgili Yaşanan Sorunlar İle İlgili Dağılımlar

Canlı Dersle İlgili Yaşanan Sorunlar	f	%
Teknik	88	36.1
Yönetimsel Kaynaklı	71	29.1
Sosyal Etkileşim	53	21.7
Öğrenci Motivasyonu	27	11.1
Sistem	24	9.8
Zaman ve Çalışma Kaynakları	7	2.9
Sağlık	5	2
Hazırbulunuşluk	4	1.6
Sorun Yok	10	4.1

Tablo 19’da velilerin canlı derslerle ilgili yaşanan sorulara verdikleri cevaplara bakıldığında en fazla teknik sorun yaşadıkları (%36.1), teknik sorun olarak da en fazla bağlantı sorunu/altyapı eksikliğinden bahsettikleri belirlenmiştir. Daha sonra görüntü ve ses sorunu ile yetersiz donanama sahip olma sorunlarını belirtmişlerdir. Yönetimsel kaynaklı sorunlarda en fazla ders saati ve sayısının az olması, canlı ders veren öğretmenin süreç için hazır olmayışı ve isteksizliği ile canlı ders esnasında yaşanan iletişim eksikliğini dile getirmişlerdir. Katılımcıların %4.1’i ise canlı ders sürecinde herhangi bir sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir.

Canlı derslerin en sevilen yanlarının sorulduğu soruya velilerin verdiği yanıtların dağılımı yüzde ve frekans olarak aşağıda Tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 20: Canlı Derslerin Veliler Tarafından En Sevilen Yanlarının Dağılımları

Canlı Derslerin Veliler Tarafından En Sevilen Yanları	f	%
Sosyal Etkileşim	55	30.7
Etkililik	25	14
Sağlık	25	14
İçerik/ Nitelik	21	11.7
Öğrenci motivasyonunu artırması	19	10.6
Verimlilik	17	9.5
Çekicilik	9	5
Kullanılabilirlik	8	4.5

Tablo 20’de velilerin canlı dersin en sevdikleri yanlarının sorulduğu soruya verdikleri cevaplara bakıldığında en fazla sosyal etkileşim cevabını vermişlerdir (%30.7) Veliler canlı derslerin; bu süreçte çocuğunun arkadaşları ve öğretmeni ile iletişim kurulabilmesi ve çocuğunu kendini okulda gibi hissetmesini sağladığını belirtmişlerdir. Daha sonra ise katılımcıların % 14’ü etkililik ve sağlık cevabını vermişlerdir. Derslerin aktif ve etkin işlenmesi, öğrencilerin kendi öğretmenlerinden ders alabilmeleri ve bu süreçte herkesin sağlığı için çocuğunun derslerini evden alabiliyor olmasından mutlu olduklarını belirtmişlerdir.

Canlı derslerin en sevilmeyen yanlarının sorulduğu soruya velilerin verdiği yanıtların dağılımı yüzde ve frekans olarak aşağıda Tablo 21’de verilmiştir.

Tablo 21: Canlı Derslerin Veliler Tarafından En Sevilmeyen Yanlarının Dağılımları

Canlı Derslerin Veliler Tarafından En Sevilmeyen Yanları	f	%
Planlama/Uygulama Sorunları	19	35.8
Teknik sorunlar	14	26.4
Kullanılabilirlik Sorunları	13	24.5
Sistemsel Sorunlar	7	13.2

Tablo 21’de velilerin canlı dersin en sevmedikleri yanlarının sorulduğu soruya verdikleri cevaplara bakıldığında en fazla planlama ve uygulama sorunları cevabını vermişlerdir (%% 35.8). Daha sonra ise katılımcıların 26.4’ünün teknik sorunlar cevabını verdikleri görülmüştür. Öğretmenlerin canlı ders ortamına hâkim olmaması, kalabalık grup şeklinde ders işlenmesi, velilerin süreçte sorumluluğunun fazla olması, derslerin erken saatte başlaması, ödevlerin fazla olması, günlük canlı ders süresinin uzun olması ve bu süreçte çalışmak zorunda kalan velilerin bakıcı sorunu yaşaması velilerin dile getirdiği planlama ve uygulama sorunları olarak sıralanabilir.

Katılımcı velilere sorulan canlı derslerde ortaya çıkan/oluşan/yaşanan komik/ilginç durumlar sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında çocukların bağlandıkları ortam, kullandıkları uygulama ve ders saatlerinin erken olması ile ilgili olduğu görülmüştür. Aşağıda velilerin verdikleri cevaplardan bazıları yer almaktadır:

Veli 12: *“İlk zamanlarda babanede çocuğumu eğlendirip dersleri eğlenceli hale getirmek için evde sandalyelerle sonuç ortamı ve hala büyükbaba da sandalyelere oturup öğrenci gibi davranmaları eğlenceliydi ama rutine binen süreç herseyi sıradanlaştırdı.”*

Veli 20: *“Arka sesler ilginç olabiliyor arasıra...”*

Veli 53: *“Başka öğrencilerin aileleri canlı dersteiken bağırması...”*

Veli 63: “Durmuş saatin azizliğine uğradım, dinlenme zamanının saati diye dersteyken kapıyı açıp içeri girmem, ders saati olduğunu görünce kaçınca çıkmam odadan :) Öğretmen’in oğluma ooo anne iyi baskın yaptı deyip gülüşmeleri, bunu duyduğumda yaşadığım utanç :)”

Veli 80: “Yan odadan gelen oyun havası sesini uyaran kızım yanlışlıkla kendi sesini kapatmayı unuttunca, canlı derste “şu müziğin sesini kaaaaapaaaaat” diye bir cırlama duyuldu. Öğretmen ve diğer öğrenciler şok!”

Veli 119: “Dersi unutup odasında konuşmamız ve balkona geçişlerimiz...”

Veli 177: “Kardeşinin sürekli ağlaması ve kızımın elinde telefonla kaçacak oda araması...”

Veli 157: “Oğlumun öğretmeni limon sarısı renk göstermelerini istemişti. Oğlum benden yardım istedi. Ama ben limon sarısını köy tavuğu anlamış dolaptan köy tavuğu çıkarıp kame-rayaya göstermiştim.”

Veli 176: “Horlama ve bazı ev ortamındaki sohbetlerin duyulması soruya annenin kopya vermesi ve bunun duyulması sandalyeden öğrencinin düşmesi...”

Veli 272: “Küçük kardeşlerin birden derse girmesi çok komik...”

Veli 3: “Derste bence yaşanan en komik olaylar veliler. Öğretmenin sorduğu sorulara sufle veren velilerin sesleri duyuluyor :)”

Veli 16: “Öğretmen soru sorduğunda cevabı bilemeyen öğrencinin öğretmenim sesiniz gelmiyor demesi...”

Veli 64: “Çocuğun derse tuvaletten katılması.”

Veli 107: “Mute basıp öğretmenim hoparlörüm bozuk galiba ses gelmiyor demesi :)”

Veli 150: “Tuvalete gitmek için izin istiyorlar. Sesim geliyor mu diye bağırıyorlar.”

Veli 168: “Ders esnasında horlama sesi gelmesi...”

Veli 284: “Öğrencilerin mesaj kutusuna yazdıkları komik sohbet içerikleri.”

Veli 21: “Sabah erken saatlerde yapılan derslerde çocukların uyuması ...”

Veli 118: “3. sınıf dersleri sabah 8.00 de olduğu için ve ramazan ayına denk geldiği için öğrencinin ders sırasında uyuyakalması.”

4. Tartışma ve Sonuçlar

Araştırma verilerine göre velilerin en çok teknik, yönetsel, sosyal etkileşim ve öğrenci motivasyonu sorunlarını yaşadıkları anlaşılmaktadır. Alanyazında uzaktan eğitim sürecinde yaşanan sorunlar incelendiğinde ortaya çıkan başlıca sorunların, teknik sorunlar yaşanması (Bilgiç, Doğan & Seferoğlu, 2011; Kalelioğlu, Atan & Çetin, 2016; Muilenburg & Berge, 2005; Oblinger, Barone & Hawkins, 2001), öğrencide dikkat toplama ve motivasyon eksikliği (Durak, 2017; Kalelioğlu vd., 2016; Muilenburg

& Berge, 2005), etkileşim sorunu (Durak, 2017; Falowo, 2007; Galusha, 1997; Jones, 2005; Muilenburg & Berge, 2005; Kalelioğlu vd., 2016; Li, 2009), geribildirim sorunu (Çalışkan, 2008; Falowo, 2007; Floyd & Casey-Powell, 2004; Galusha, 1997; Li, 2009), kullanılan ortama adaptasyon sorunu yaşanması (Bilgiç vd., 2011), yönetsel kaynaklı sorunlar (Bonk, 2001; Muilenburg & Berge, 2005), öğrenci destek hizmetlerinin yetersizliği (Falowo, 2007; Floyd & Casey-Powell, 2004; Galusha, 1997), öğrenci beklentilerinin karşılanamaması (Falowo, 2007; Galusha, 1997; Jones, 2005), öğretmenlerin uzaktan eğitim konusundaki deneyim eksikliği (Bonk, 2001; Li, 2009), derslerin tasarlanması ile materyal geliştirilmesinde etkin yöntemlerin ve yaratıcılığın kullanılmaması (Cronje, 2001) olduğu görülmektedir. Velilerin canlı ders sürecinde yaşadıkları sorunlar yapılan diğer uzaktan eğitim sorunları araştırmaları ile paralellik göstermektedir.

Velilerin canlı derse katıldıkları bilişim teknolojisi araçlarının donanımsal özelliklerinin ve internet bağlantısının iyi olduğu ancak buna rağmen canlı ders saatinde EBA'ya bağlantı sorunları yoğunluktan dolayı yaşandığı sonucuna varılmıştır. Alan yazında EBA ile ilgili bağlantı sorunu yaşanması ile ilgili öğretmenlerle yapılan çalışma sonuçlarıyla bu araştırmanın sonucu paralellik göstermektedir (Doğan & Koçak, 2020; Fidan, 2020; Saklan & Ünal, 2019). Çocukların en çok canlı derse bilgisayar ile kotasız sabit internet bağlantısıyla katıldığı ve canlı ders sürecinde çocuklarla en çok annesinin ilgilendiği belirlenmiştir. Ancak bazı öğrencilerin anne babası bu süreçte çalıştığı için canlı ders sürecinin tek başına götürmek zorunda kalmış, bazıları ise canlı derse katılamamıştır. Bu bilgiler ışığında; pandemi sürecinde canlı ders uygulaması ile ilkökul öğrencilerinin anne veya babasından en az birinin yanında olması ve canlı ders sürecini takip etmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Velilerin yarından fazlası çocuğunun hiçbir canlı dersi kaçırmadığını söylemiştir. Ayrıca katılımcı veliler canlı derslerin çocuğu için yararlı olduğunu, çocuğunun ihtiyacı olduğunu ve canlı dersin çocuğunun ilgisini çektiğini düşünmektedir. Veliler canlı derslere düzenli katılımını çocuğun başarısı için önemli bulmakta çocuğunun pandemi sonrasında da canlı dersle eğitime katılmasını istemektedirler. Bu durum pandemi sonrasında da canlı derslerin örgün eğitim ile birlikte harmanlanarak öğrencilerin hayatının bir parçası olması gerekliliğini ortaya koymuştur. Velilerin bazılarının evde birden fazla çocuk olması nedeniyle canlı ders sırasında öğrencinin yanında bulunamadıklarını dile getirmişlerdir. Ancak ilk başlarda velilerinin yardımı olmadan canlı derse bağlanamayan öğrencilerin ilerleyen süreçte ilk kez karşılaştıkları bu yeni duruma uyum sağladıkları sonucuna varılmıştır. Veliler canlı derslerle ilgili olarak çocuğunun canlı ders ile diğer öğrencilerle iletişim kurabileceği bir grup içerisinde olmasından ve canlı derslere katılmasından memnun olduğu, canlı derslerin öğrenciler arasında paylaşımı arttırdığını düşündükleri görülmektedir. Bu da pandemi sürecinde evden çıkamayan öğrencilerin canlı derslerle kısmen de olsa sosyalleştiğini göstermektedir.

Veliler canlı ders sürecinde çocukların öğretim süreçlerine; öğretim ortamının hazırlanması, öğrenci motivasyonunu artırma, ödev yapımı ve kontrolünü sağlama, yapılan ödevlerle ilgili öğretmene dönüt verme olarak katkı sağlamaktadırlar.

Velilerin %36.1'inin canlı dersler sırasında en fazla teknik anlamda sorun yaşadıkları; teknik sorun olarak da en fazla bağlantı sorunu/altyapı eksikliği sorunu yaşadıkları sonucuna varılmıştır. Velilerin %29.1'inin yönetsel kaynaklı sorun yaşadığı; yönetsel kaynaklı sorun olarak en fazla ders saati ve sayısının az olması, canlı ders veren öğretmenin süreç için hazır olmayışı ve isteksizliği ile canlı ders esnasında yaşanan iletişim eksikliğini dile getirmişlerdir. Alanyazın incelendiğinde; uzaktan eğitim süreçlerinde teknik alt yapı, bağlantı sorunu, teknolojik araçlar, internet ve yazılımlara erişim, yönetsel kaynaklı sorunlar, iletişim sorunları, eğitimci motivasyon düşüklüğü gibi sorunlar yaşanabildiği belirtilmektedir (Bakioğlu & Çevik, 2020; Bayburtlu, 2020; Özcan, 2020). Alanyazın çalışmaları yapılan bu araştırma sonuçları ile paralellik göstermektedir. Velilerin 30.7'sinin canlı dersin en fazla sosyal etkileşim yanını sevdikleri; %35.8'inin planlama ve uygulama sorunlarını ise sevmedikleri belirlenmiştir. Veliler canlı derslerin; bu süreçte çocuğunun arkadaşları ve öğretmeni ile iletişim kurabilmesi ve çocuğunun kendini okulda gibi hissetmesini sağladığını söylemektedirler. Öğretmenlerin canlı ders ortamına hâkim olmaması, kalabalık grup şeklinde ders işlenmesi, velilerin süreçte sorumluluğunun fazla olması, derslerin erken saatte başlaması, ödevlerin fazla olması, günlük canlı ders süresinin uzun olması ve bu süreçte çalışmak zorunda kalan velilerin bakıcı sorunu yaşamaması velilerin dile getirdiği planlama ve uygulama sorunları olarak sıralanabilir.

Araştırma bulgularına göre, velilerin eğitim öğretim sürecinde sahip oldukları sorumlulukların uzaktan eğitim sürecinde katlanarak arttığı görülmüştür. Bu nedenle velilerin de eğitim sürecinin önemli bir paydaşı olduğu unutulmamalı ve özellikle yaş grubu nedeniyle daha fazla desteğe ihtiyaç duyan ilkökul öğrencileri velilerine bilişim teknolojileri ve uzaktan eğitim sistemlerinin bilinçli kullanılması konusunda destek hizmet sunulması gerektiği düşünülmektedir. Bu nedenle, bu süreçte okul yönetimi, öğretmen ve veli iletişiminden kaynaklanan yönetsel sorunlar için veliler ile dönemiçinde çevrimiçi toplantılar yapılarak canlı ders sürecinde paydaşların yaşadığı sorunlara ortak çözüm önerileri sunulabilir.

Öte yandan velilerin canlı derslerin pandemi sonrasında da devam etmesi görüşleri dikkate alınarak bundan sonraki eğitim öğretim sürecinde canlı derslerin, EBA internet sitesi içeriklerinin ve EBA TV yayınlarının devam ettirilerek öğrencilere tekrar, ödevlendirme ve destek hizmeti olarak sunulmaya devam etmesi gerekmektedir. Buradan hareketle, velilere EBA canlı ders için sağlanan ücretsiz internetin diğer uzaktan eğitim platformlarını da kapsayacak şekilde genişletilmesi, imkânı olmayan ve birden fazla canlı derse katılan öğrencisi olan veliler için donanımsal destek sağlanması, EBA alt yapısının güçlendirilmesi, ilkökul velileri için canlı ders sırasında en az bir ebeveynin öğrencinin yanında olacak şekilde esnek çalışma modelinin planlanması, canlı ders sürecinin sadece okul değil veli tarafından da dikkatlice yürütülmesi önerilmektedir. Böylece sürecin daha etkili ve verimli bir biçimde yürütülmesine katkı sağlanabilecektir.

Kaynakça

- ASLANARGUN, E. (2007). Okul-aile işbirliği ve öğrenci başarısı üzerine bir tarama çalışma. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18, 119-135.
- BAKİOĞLU, B. & ÇEVİK, M. (2020). Covid-19 pandemisi sürecinde fen bilimleri öğretmenlerinin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Turkish Studies*, 15(4), 109-129.
- BAYBURTLU, Y. S. (2020). Covid-19 pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinde öğretmen görüşlerine göre türkçe eğitimi. *Electronic Turkish Studies*, 15(4),131-151.
- BONK, C. (2001). *Online teaching in an online world*. http://www.publicationshare.com/docs/faculty_survey_report.pdf, Erişim tarihi: 02.04.2020.
- BİLGİÇ, H. G., DOĞAN, D. & SEFEROĞLU, S.S. (2011). Türkiye’de yükseköğretimde çevrimiçi öğretimin durumu: ihtiyaçlar, sorunlar ve çözüm önerileri. *Yükseköğretim Dergisi*, 1(2), 80-87.
- BİLGİÇ, H. G. & TÜZÜN, H. (2015). Yükseköğretim kurumları web tabanlı uzaktan eğitim programlarında yaşanan sorunlar. *AUAd*, 1(3), 26-50.
- CRONJE, J.C. (2001). Metaphors and models in internet-based learning. *Computers and Education*, 37(3-4), 241-256.
- ÇALIŞKAN, H. (2008). Çevrimiçi (Online) eğitimde öğrenci etkileşimi. (<http://www.guvenliweb.org.tr/content/cevrimiçi-online-eğitimde-öğrenci-etkileşimi>), Erişim Tarihi:12.03.2020.
- ÇELEN, F. K., ÇELİK, A., & SEFEROĞLU, S. S. (2011). Online learning in higher education: Problems faced in the system and solutions suggested [in Turkish]. *Journal of European Education*, 1(1), 25-34.
- ÇEPNİ, S., AYVACI, H., BAKIRCI, H., & KARA, Y., (2014). Öğretim elemanları gözüyle velilerin bilgisayar okuryazarlık düzeylerinin web tabanlı performans değerlendirme programına yansımaları. *Journal of Instructional Technologies and Teacher Education*, 3 (1), 1-9.
- DİLEKÇİ, Ü. & LİMON, İ. (2020). COVID-19 salgını bağlamında öğretmenlerin algıladıkları “aşırı iletişim yükü” düzeyi. *Milli Eğitim Dergisi, Salgın Sürecinde Türkiye’de ve Dünyada Eğitim*, 231-252.
- DİNÇER, S. (2012). A study of the relationship between pupils and parents’ computer literacy level and use. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 46, 484-489.
- DOĞAN, S. & KOÇAK, E.(2020). EBA sistemi bağlamında uzaktan eğitim faaliyetleri üzerine bir inceleme. *Journal of Economics and Social Research*, 7(14), 110-124.
- DURAK, G. (2017). Uzaktan eğitimde destek hizmetlerine genel bakış: sorunlar ve eğilimler. *AUAd*, 3(4), 160-173.
- ERDEM, A. R. & ŞİMŞEK, N. (2009). İlköğretim okulu yöneticilerinin eğitim öğretime katkı sağlama da öğrenci velilerini okula çekme başarısı. *İlköğretim Online*, 8 (2), 357-378.
- FALOWO, R. O. (2007). Factors impeding implementation of web-based distance learning. *AACE Journal*, 15(3), 315-338.
- FİDAN, M. (2020). Covid-19 belirsizliğinde eğitim: ilkokulda zorunlu uzaktan eğitime ilişkin öğretmen görüşleri. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(2). 24-43.
- FLOYD, D.L. & CASEY-POWELL, D. (2004). New roles for student support services in distance learning. *New Directions for Community Colleges*, 128, 55-64.
- GALUSHA, J. M. (1997). Barriers to learning in distance education. *Interpersonal Computing and Technology: An Electronic Journal of the 21st Century*, 5(3-4), 6-14.

Koronavirüs Salgını Döneminde Canlı Dersler: Veli Görüşleriyle İlgili Bir İnceleme

- GÜLBAHAR, Y., & ALPER, A. (2009). Öğretim teknolojileri alanında yapılan araştırmalar konusunda bir içerik analizi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 42(2), 93-112.
- HOPEGOOD, S. (2020). Coronavirus: Our principles, values, and shared humanity. *Worlds of Education*. <https://www.ei-ie.org/en/item/23294:coronavirus-our-principles-values-and-shared-humanity-by-susan-hopgood>, Erişim Tarihi:12.04.2020.
- İŞMAN, A. (1998). *Uzaktan eğitim*. Değişim Yayınları.
- JONES, D. (2005). Computing by distance education: problems and solutions. <http://cg-pan.cgu.edu.au>, Erişim Tarihi: 12.04.2020.
- KALELİÖĞLU, F, ATAN, A. & ÇETİN, Ç. (2016). Sanal sınıf ortamında öğretmen ve öğrenen deneyimleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12 (2) , 0-10.
- KARAKAYA, İ. (2012). Bilimsel araştırma yöntemleri. Tanrıoğen, A. (Edt.) *Bilimsel araştırma yöntemleri*.(s.57-83). Anı.
- KARASAR, N. (2000). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Nobel Yayıncılık.
- KESKİN, M., & DERYA, Ö. (2020). COVID-19 sürecinde öğrencilerin web tabanlı uzaktan eğitime yönelik geri bildirimlerinin değerlendirilmesi. İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 5(2), 59-67.
- LI, X. (2009). Review of distance education used in higher education in China. *Asian Journal of Distance Education*, 7(2), 22-27.
- MEB TALİM VE TERBİYE KURULU BAŞKANLIĞI [MEB TTKB]. (2008a). 'İlköğretim veli kılavuzu' konulu B.08. TTK.0.01.01.01 sayılı, 15.02.2008 tarihli yazı. Ankara: MEB.
- MUILENBURG, Y. L., & BERGE, Z. (2005). Student barriers to online learning: a factor analytic study. *Distance Education*, 26(1), 29-48.
- OBLINGER, G. D., BARONE, A. C., & HAWKINS, L. B. (2001). Distributed education: challenges, choices, and a new environment for the American Council On Education. USA: *American Council on Education*.
- OECD (2020). *A framework to guide an education response to the COVID-19 Pandemic of 2020*. Paris: OECD Publishing.
- ÖZCAN, S. (2020). Açık ve uzaktan öğrenmede sorunlar ve çözüm önerileri. İçinde S. Karataş ve E. Kılıç Çakmak (Edt.). *Açık ve uzaktan öğrenme* (ss. 195-212). Pegem Akademi.
- PALLOFF, R. M., & PRATT, K. (2007). *Building online learning communities, effective strategies for the virtual classroom*. (2nd Ed.). San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- SAKLAN, H. & ÜNAL, C. (2019). Dijital eğitim platformları arasında EBA'nın yeri ile ilgili fen bilimleri öğretmenlerinin görüşleri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(1), 19-34.
- SİREM, Ö., & BAŞ, Ö. (2020). Okuma güçlüğü olan ilkököl öğrencilerinin covid-19 sürecinde uzaktan eğitim deneyimleri. *Electronic Turkish Studies*, 15(4).
- TUNCER, M. & TAŞPINAR, M. (2008). Sanal ortamda eğitim ve öğretimin geleceği ve olası sorunlar. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 125-144.
- UNESCO (2020). How are countries addressing the Covid-19 challenges in education? A snapshot of policy measures. *Global Education Monitoring Reports*. France: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.
- UNESCO (2020c). *Covid-19 impact on education*. <https://en.unesco.org/covid19/education-response/support>, Erişim Tarihi: 12.03.2020.
- YILDIRIM, A., & ŞİMŞEK, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- ZHONG, R. (2020). *The coronavirus exposes education's digital divide*. nytimes.com: <https://www.nytimes.com/2020/03/17/technology/china-schools-coronavirus.html>, Erişim Tarihi: 03.04.2020.